

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वडाको सङ्ख्या निर्धारण सम्बन्धमा
व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रमाणिकरण र प्रकाशन मिति

२०७३।१२।११

संवत् २०७३ को ऐन नं. २७

प्रस्तावना : गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा रहने वडाको सङ्ख्या निर्धारण तथा हेरफेर गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वडाको सङ्ख्या निर्धारण ऐन, २०७३” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अन्यथा अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "गाउँपालिका" भन्नाले संविधान बमोजिमको गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ख) "नगरपालिका" भन्नाले महानगरपालिका र उपमहानगरपालिका समेत सम्झनु पर्छ ।

(ग) “वडा” भन्नाले दफा ३ बमोजिम निर्धारण गरेको वडा सम्भन्नु पर्छ ।

(घ) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्भन्नु पर्छ ।

३. वडाको सङ्ख्या, सीमाना र केन्द्र : (१) नेपाल सरकारले गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा रहने वडाको सङ्ख्या निर्धारण गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वडाको सङ्ख्या निर्धारण गर्दा नेपाल सरकारले गाउँपालिकामा कम्तीमा पाँच र बढीमा एक्काईस तथा नगरपालिकामा कम्तीमा नौ र बढीमा पैंतीस वडा हुने गरी निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम वडाको सङ्ख्या निर्धारण गर्दा वडाको सीमाना तथा केन्द्र रहने स्थान समेत तोक्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वडाको सङ्ख्या तथा तोकेको सीमाना र केन्द्र यसै ऐन बमोजिम निर्धारण गरेको र तोकेको मानिनेछ ।

४. वडाको सङ्ख्या निर्धारण गर्ने तथा सीमाना र केन्द्र तोक्ने आधार : नेपाल सरकारले वडाको सङ्ख्या निर्धारण गर्दा र त्यसको सीमाना तथा केन्द्र तोक्दा देहायका आधार लिनेछ : –

(क) गाउँपालिका वा नगरपालिकाको जनसङ्ख्या तथा जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था,

- (ख) गाउँपालिका वा नगरपालिकाको भौगोलिक अनुकूलता तथा विशिष्टता,
- (ग) गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्रभित्रको भाषिक, सांस्कृतिक तथा सामाजिक विशिष्टता,
- (घ) गाउँपालिका वा नगरपालिकामा सेवा सुविधा वितरणको अवस्था र सुगमता,
- (ङ) गाउँपालिका वा नगरपालिकामा रहेको भौतिक पूर्वाधार, र
- (च) नेपाल सरकारले उपयुक्त ठानेको अन्य कुनै आधार ।

५. वडाको सङ्ख्या र सीमाना हेरफेर गर्न सक्ने : (१) नेपाल सरकारले दफा ३ बमोजिम निर्धारण गरेको वडाको सङ्ख्या र सीमाना आवश्यकता अनुसार हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वडाको सङ्ख्या र सीमाना हेरफेर गर्दा दफा ४ मा उल्लिखित आधारहरूलाई अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(३) वडाको सङ्ख्या वा सीमाना हेरफेर गर्न आवश्यक भएमा गाउँ सभा वा नगर सभाको तत्काल कायम रहेको सदस्य सङ्ख्याको दुई तिहाई बहुमतबाट प्रस्ताव पारित गरी नेपाल सरकारमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम प्रस्ताव प्राप्त भएमा नेपाल सरकारले छ महिनाभित्र त्यस्तो प्रस्ताव बमोजिम वडाको सङ्ख्या वा सीमाना हेरफेर गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम वडाको सङ्ख्या र सीमाना हेरफेर गर्नु पर्दा गाउँपालिका र नगरपालिकाको निर्वाचन हुनु भन्दा कम्तीमा एक वर्ष अगावै गरी सक्नु पर्नेछ ।

(६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको पहिलो निर्वाचन भएको छ महिना भित्र वडाको सीमाना हेरफेर गर्न गाउँ सभा वा नगर सभाको तत्काल कायम रहेको सदस्य सङ्ख्याको दुई तिहाई बहुमतबाट प्रस्ताव पारित गरी नेपाल सरकारमा पठाएमा नेपाल सरकारले वडाको सीमाना हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

६. वडाको केन्द्र हेरफेर गर्न सक्ने : (१) कुनै वडाको केन्द्र हेरफेर गर्न आवश्यक भएमा वडा समितिको परामर्शमा गाउँ सभा वा नगर सभाको तत्काल कायम रहेको सदस्य सङ्ख्याको दुई तिहाई बहुमतले प्रस्ताव पारित गरी वडाको केन्द्र हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

तर यो ऐन प्रारम्भ भएपछि पहिलो पटकको लागि गाउँसभा वा नगरसभाको तत्काल कायम रहेको सदस्य सङ्ख्याको बहुमतले प्रस्ताव पारित गरी वडाको केन्द्र हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम वडाको केन्द्र हेरफेर गर्दा आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधार लगायत अन्य व्यवस्था सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले आफ्नो आन्तरिक आयबाट व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम वडाको केन्द्र हेरफेर भएमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले पैंतीस दिनभित्र सो को जानकारी प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारमा पठाउनु पर्नेछ ।

७. नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गर्नु पर्ने : यस ऐन बमोजिम वडाको सङ्ख्या निर्धारण गरेको, सीमाना र केन्द्र तोकेको तथा वडाको सङ्ख्या, सीमाना र केन्द्र हेरफेर भएको सूचना नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।